

Verhalen op de gemeenschap

Hoe zit het met aansprakelijkheid, verhaal en draagplicht
in het huwelijksvermogensrecht?

Sietske Sikkema¹

De begrippen aansprakelijkheid, verhaal en draagplicht zorgen nog steeds voor verwarring en toch is het, vooral in het kader van het huwelijksvermogensrecht,² van belang deze begrippen goed van elkaar te onderscheiden. Aansprakelijkheid ziet op de persoon van de schuldenaar en zijn gehoudenheid ten opzichte van de schuldeiser om aan een bepaalde verbintenis te voldoen. In veel gevallen is degene die kan worden aangesproken voor het verrichten van een prestatie degene die de verbintenis is aangegaan, de contractspartij. Aansprakelijkheid kan daarnaast uit de wet voortvloeien. Zo roept artikel 1:85 BW aansprakelijkheid van een echtgenoot in het leven voor verbintenissen die door de andere echtgenoot zijn aangegaan ten behoeve van de gewone gang van de huishouding. Voor deze verbintenissen is niet alleen de contractspartij aansprakelijk, maar ook diens echtgenoot. Ter illustratie: indien een in wettelijke gemeenschap van goederen gehuwde man een boot koopt, is alleen hij tegenover de verkoper aansprakelijk voor betaling van de koopprijs, en niet zijn echtgenote.

Na ontbinding van de wettelijke gemeenschap van goederen wordt dat anders: vanaf 1 januari 2012 wordt een echtgenoot na ontbinding hoofdelijk

aansprakelijk voor de gemeenschaps-schulden die door de andere echtgenoot zijn aangegaan, zij het dat de verhaalsmogelijkheden beperkt zijn. Aansprakelijkheid geeft geen antwoord op de vraag voor wiens rekening de prestatie uiteindelijk dient te komen. Weliswaar kan vaststaan dat de schuldenaar moet presteren, maar hoe ga je dan verder als blijkt dat de schuldenaar niet aan deze verplichting voldoet? De schuldeiser kan zich in dat geval verhalen op het vermogen van de schuldenaar.

Artikel 1:96 lid 1 BW bepaalt dat in geval van een gemeenschap van goederen, voor een schuld van een echtgenoot, ongeacht of deze in de gemeenschap is gevallen, zowel de goederen van de gemeenschap als zijn eigen goederen kunnen worden uitgewonnen. Een gemeenschapsschuld komt in beginsel voor rekening van de gemeenschap en wordt als gevolg daarvan door beide echtgenoten gedragen. Terug naar de boot: tijdens het huwelijk kan de verkoper de koopprijs 'verhalen' op de gemeenschap. Na ontbinding van de gemeenschap geldt vanaf 1 januari 2012 dat de echtgenoot/niet-schuldenaar weliswaar hoofdelijk aansprakelijk wordt gesteld voor deze gemeenschapsschulden, maar dat daarvoor slechts kan worden uitgewonnen hetgeen hij/zij uit hoofde van de verdeling van de gemeenschap heeft verkregen. De koopprijs van de boot uit het voorbeeld kan dus verhaald wor-

den op het vermogen van de man en op hetgeen de vrouw uit de verdeling van de gemeenschap heeft verkregen. Enerzijds is er na ontbinding van de gemeenschap derhalve sprake van een verruiming van de aansprakelijkheid en tegelijkertijd een beperking van de verhaalbaarheid van gemeenschaps-schulden; slechts hetgeen uit de verdeling is ontvangen, is voor verhaal vatbaar.

De wijziging per 1 januari 2012 kan ingrijpend zijn, nu de verhaalsmogelijkheid is beperkt en schuldeisers in een aantal gevallen met lege handen staan, ook al heeft de echtgenoot/niet-schuldenaar privévermogen. Anderzijds biedt de regeling schuldeisers meer genoegdoening zodra de ontbonden gemeenschap voldoende verhaal biedt.

Verhaal moet vervolgens weer onderscheiden worden van draagplicht. Bij draagplicht gaat het om de vraag wie uiteindelijk in de onderlinge verhouding tussen de echtgenoten opdraait voor de schuld. In beginsel zijn echtgenoten voor de helft draagplichtig voor gemeenschapsschulden (art. 1:100 BW). In de casus van de boot: de schuld tot betaling van de koopprijs behoort tot de huwelijksgemeenschap en wordt derhalve gedragen door de echtgenoten gezamenlijk. In het kader van de redelijkheid en billijkheid kan afwijking gerechtvaardigd zijn, maar dat is slechts het geval in zeer uitzonderlijke situaties.

¹ Sietske Sikkema is advocaat bij De Haan Advocaten & Notarissen in Leeuwarden.

² Via artikel 1:80b BW is het navolgende ook van toepassing op geregistreerde partners.